

Odpoředné veřejné zadávání v praxi (OVZ) – další rozměr veřejného zadávání

Martina Šťastná, oddělení veřejných zakázek

21. května 2019

Odpovědné veřejné zadávání

není v právní úpravě definováno

proces, při kterém zadavatel nakupuje produkty, služby a stavební práce, které potřebuje, přičemž získává maximální hodnotu za peníze vytvářením prospěchu pro společnost a ekonomiku, a minimalizací negativních dopadů na životní prostředí

propojení ekonomických, sociálních i environmentálních aspektů
- blízko k principu 3E - hospodárnost (economy), účelnost (efficiency) a efektivnost (effectiveness).

Odpovědné veřejné zadávání v ČR

NE úzce vymezené, společenské aspekty, ALE komplexnost pojetí

snaha racionálně využít vliv, který mohou veřejní zadavatelé svou tržní silou na trhu uplatňovat

Začátky

nejprve používány **podmínky zaměstnání 10 % dlouhodobě nezaměstnaných** nebo **náкуп produktů s ekoznačkou** (tzv. zelené veřejné zakázky)

chybí zkušenosti s uplatněním společenských témat, metodická podpora, příklady dobré praxe

Současnost

využití různých aspektů OVZ - společenských/sociálních nebo „zelených“

- + nová témata (férové dodavatelské vztahy...)
- + řeší se dopad VZ (místní ekonomika, zaměstnanost...)

duben 2017 **Pokyny ISO 20400** pro udržitelné nakupování

- ✓ vede zadavatele k promýšlení dopadů veřejné zakázky
- ✓ komplexní doporučení, jak zadávat zakázky jinak
- ✓ vychází ze zkušeností a praxe vyspělých zemí

Odpovědné veřejné zadávání

červenec 2017 usn. vlády č. 531/2017

Pravidla uplatňování odpovědného přístupu při zadávání VZ a nákupech státní správy a samosprávy

doporučení využívání pravidel veřejným zadavatelům

úkoly

zpracování **Zprávy o vyhodnocení přínosu uplatňování Pravidel odpovědného přístupu při zadávání veřejných zakázek k 31.12.2018** (souhrnná informace o vývoji OVZ v ČR, o plnění úkolů...)

MPSV a MŽP – metodická podpora, konzultace a školení pro veřejné zadavatele

zřízení Meziresortní pracovní skupiny pro uplatňování odpovědného přístupu při zadávání VZ a nákupech státní správy a samosprávy

METODIKA PRO ENVIRONMENTÁLNÍ PŘÍSTUP PŘI ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK A NÁKUPECH STATNÍ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY (MŽP)

Př. 10 oblastí, pro které byly zpracovány tzv. produktové listy:

- výpočetní technika • kancelářská technika • grafický papír • hedvábný papír • provoz budov • osvětlení • nábytek • čisticí prostředky a úklidové služby • stravování a občerstvení • osobní vozidla a lehká užitková vozidla • výrobky z druhotných surovin

https://www.mzp.cz/cz/setrna_verejna_sprava

METODIKA - ODPOVĚDNÉ VEŘEJNÉ ZADÁVÁNÍ (MPSV)

Př. témata, která lze odpovědným zadáváním podpořit:

- zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce • důstojné pracovní podmínky • vzdělávání, praxe a rekvalifikace • sociální podniky • malé a střední podniky (které mají často vliv na místní zaměstnanost) • etické nakupování a ekologicky šetrná řešení

<http://sovz.cz/>

Projekt „Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání“

Projekt „Podpora implementace a rozvoje sociálně odpovědného veřejného zadávání“

realizace MPSV od března 2016

cíl - podpora využívání a rozvoj (sociálně) odpovědného veřejného zadávání

šíření informací, sdílení příkladů dobré praxe, včetně vzorových textací + e-learningový kurz

metodika Odpovědné veřejné zadávání, publikace Společenská odpovědnost a veřejné zakázky, Podpora sociálních podniků prostřednictvím veřejných zakázek

<http://sovz.cz/vzdelavani/>

Projekt – může být tato veřejná zakázka zadána společensky odpovědně?

OBLAST PODPORY	OTÁZKY ZADAVATELE PŘI PŘÍPRAVĚ ZAKÁZKY
Pracovní a lidská práva (etika)	Existuje riziko, že při plnění veřejné zakázky bude docházet k porušování pracovněprávních a lidskoprávních předpisů?
Pracovní podmínky	Je relevantní se v rámci této zakázky snažit o co nejlepší pracovní podmínky pro lidi, kteří se podílí na jejím plnění, tedy nad rámec zákonného minima?
Zaměstnanost	Mohly by při plnění této zakázky získat práci osoby znevýhodněné na trhu práce?
Praxe a kvalifikace	Mohly by při plnění této zakázky získat praxi nebo si zvýšit kvalifikaci osoby znevýhodněné na trhu práce?
Malé a střední podniky	Mohly by danou zakázku nebo její část dobře plnit malé či střední podniky?
Sociální podniky	Mohly by tuto zakázku dobře plnit sociální podniky nebo se na ní alespoň z části podílet?
Dodavatelský řetězec	Existuje riziko problémů v dodavatelském řetězci? (např. neplacení faktur poddodavatelům, ilegální práce u koncových poddodavatelů, porušování bezpečnosti práce, nedodržování ochrany životního prostředí)
Životní prostředí	Je možné najít taková řešení, která budou šetrnější k životnímu prostředí – úspora energie, méně škodlivých emisí, ekologické materiály, recyklace, minimum odpadu apod.?
A další...	Jaký dopad má tato zakázka na lokalitu a její obyvatele? Existují jiná významná rizika nebo příležitosti z pohledu společenské odpovědnosti či udržitelnosti?

NÁVOD NA POUŽITÍ

1.

Seznamte se s konceptem sociálně odpovědného zadávání podrobně. Metodiku a e-learning najdete na <http://sovz.cz/vzdelavani>.

2.

Při přípravě konkrétní zakázky si kladte otázky z tohoto seznamu a můžete přidat i další k posouzení udržitelnosti, společenské odpovědnosti či šetrnosti k životnímu prostředí.

3.

Zohledněte ty oblasti, které jsou pro vás, jako zadavatele, prioritní, strategické a ve kterých lze očekávat signifikantní dopad. Vaše požadavky musí být přiměřené a v souladu s principem 3E.

4.

O vaší odpovědně zadané zakázce dejte vědět jak interně, tak externě a také nám o vaší praxi napište na sovz@mpsv.cz.

požadavek na zaměstnávání osob dlouhodobě nezaměstnaných či jinak znevýhodněných na trhu práce, podpora absolventů vybraných oborů

vhodné u VZ s delší realizací a bez přerušení

nutné znát specifika vybrané obce nebo regionu - podpora vhodných typů vzdělávání, absolventů, praxe ...

- stáže pro vysokoškolské studenty vybraných oborů - u zhotovitele projekčních prací (nelze-li přímý výkon lze podmínka účasti studenta na odborném studijním pobytu...)
- zvyšování kvalifikací zaměstnanců anebo poskytování rekvalifikací dodavatelem VZ
- zvyšování atraktivity některých oborů, kdy zhotovitel stavby umožní exkurze žákům místních škol

§ 6 ZZVZ - dodržovat ZZVZ základní zásady zadávání veřejných zakázek

§ 37 odst. 1 písm. d) ZZVZ „zvláštní podmínky VZ“ - požadavky

přímá souvislost s předmětem plnění VZ, uvést také ve smlouvě – nedodržení = sankce, smluvní pokuta nebo odstoupení od smlouvy

§ 33 ZZVZ využití **PŘEDBĚŽNÝCH TRŽNÍCH KONZULTACÍ**

- zpětná vazba od potenciálních dodavatelů, možné i jiné řešení
- informace o konání PTK – věstník VZ, profil zadavatele, tisková zpráva - účast co největšího počtu dodavatelů
- povinnost označit v zadávací dokumentaci informace - § 36 odst. 4 ZZVZ
- transparentnost – zpřístupnění zápisu, záznamu nebo souhrnu hlavních prvků komunikace z PTK všem účastníkům zadávacího řízení

Předběžné tržní konzultace („PTK“)

Př. 2018 LK – PTK „Provoz stravovacího centra v budově „D“

*informace vč. výsledku uveřejněny na profilu zadavatele Libereckého kraje
zjištění možností potenciálních dodavatelů*

stanovení varianty provozování stravovacího centra:

- 1. stravovací centrum bude součástí projektové dokumentace stavby*
- 2. stravovací centrum nebude vybaveno gastrotechnologii*
- 3. vlastní projekt z důvodu změny dispozice předaných prostor*

Výsledek PTK: stravovací centrum nebude vybaveno gastrotechnologii

- nájemci budou předány prázdné prostory vč. ukončovacích bodů (voda, plyn, elektro, odpady, vzduchotechnika) a nájemce si prostory vybaví na vlastní náklady (nevybavený prostor bude odrážet výši nájemného),*
- v případě zájmu lze předat nájemci zpracovaný projekt, na jehož základě si bude moci zajistit na vlastní náklady kompletní vybavení těchto prostor*

- míra nebo způsob naplnění ponechána na rozmyslu a možnostech dodavatele a toto následně hodnoceno
- hodnocení počtu osob z cílové skupiny (studenti, absolventi, osoby s nízkou kvalifikací apod.), kterým dodavatel po dobu plnění VZ poskytne praxi, zvýší kvalifikaci s tím, že čím více osob zapojí, tím více bodů získá

Př. 2017 LK - VZ na úklidové služby KÚ LK, Evropského domu a přilehlých prostor. PH více než 7 mil. Kč. Hodnocení – váha 10 % - počet osob se zdravotním postižením (OZP) dle § 67 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti podílejících se na plnění VZ. Max. možný počet bodů byl 100, a to za 3 OZP, počet osob musí dodavatel garantovat po celou dobu plnění VZ, a to také prostřednictvím náhradních osob. Neuvedení OZP nebylo nesplnění zadávacích podmínek.

V nestanovení přímého požadavku na povinnost zaměstnávat osoby se zdravotním postižením viděl zadavatel zvýšení rovného zacházení a nediskriminaci ostatních dodavatelů v zadávacím řízení.

Podpora důstojných pracovních podmínek a bezpečnosti práce

požadavek na dodržování všech předpisů v oblasti pracovněprávní, zaměstnanosti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a podpora dodržování důstojných pracovních podmínek)

1) dodržování zákonného minima

aktivní kontrola - zadavatel/instituce př. finanční úřad, cizinecká policie –
nedodržení - nápravná opatření, sankce...

2) dodržování v rozsahu větším, než jen zákonné minimum

vyšší odměna, přísnější podmínky BOZP, lepší pracovní podmínky než stanoví zákon...

př. zvláštní péče v době vysokých letních teplot, nadstandardní délka povinných přestávek ...

Podpora přístupu sociálních podniků

vytvářejí pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním, sociálním nebo kulturním znevýhodněním

- malé zakázky (VZMR) - lze zadávat podle možností přímo
- minimalizace administrativy u VZ (kvalifikace, finanční garance, jasné požadavky formou formulářů, požadovaná struktura nabídek, vysvětlení hodnotících kritérií, dostatek času na podání nabídky apod.).
- účast jako poddodavatelé rozdělení VZ na části (§ 101 ZZVZ)
- databáze místních sociálních podnikatelů a informování o vypsáních zakázkách pro ně obvyklým a dostupným způsobem
- možnost zaplatit poddodavatelům přímo - zapojení (místních) sociálních podniků do poddodávek
- použití dynamického nákupního systému

Dynamický nákupní systém (DNS)

DNS - ustanovení §§ 138 – 142 ZZVZ.

- elektronická forma zadávání VZ
- (lze flexibilně reagovat na aktuální potřeby zadavatele při pořizování obecně dostupných komodit)
- po zavedení DNS umožnění vstupu dalším dodavatelům

podání žádosti o účast - posouzení – oznámení o zařazení do DNS – automatické vyzvání k podání nabídky.

Př. LK – 2017 DNS – technický dozor investora a technika BOZP (pozemní a silniční stavby) – profil zadavatele LK (zadávací dokumentace vč. příloh).

Zařazení – přílohy Žádost o účast a ČP o splnění kvalifikace – žádost zpracována oddělením veřejných zakázek (vyřízení je v řádu několika málo dní) a prostřednictvím elektronického nástroje odeslána informace o zařazení.

znalost místní ekonomiky a komunikace s lokálními MSP

(analýza současného stavu spolupráce, databáze místních MSP)

- **šíření informací o zakázkách směrem k MSP** – zasílání výzev, informace o připravovaných VZ, zpětná vazba u VZ, PTK

Minimalizace administrativní náročnosti zadávacího řízení:

- **Kvalifikace** – možnost splnění i MSP, omezit výčet požadovaných dokumentů - *př. LK - čestné prohlášení – text od zadavatele*
- **jasné požadavky plnění** – vše jasně nastavit, vzorové formuláře, požadovaná struktura nabídek, tabulky k vyplnění

Př. LK – zadávací dokumentace stejné i analogicky u VZMR, vzorové smlouvy, stejné členění nabídek, VZMR nabídky i v listinné podobě.

- **Dostatek času na podání nabídky**
- **Pojistné smlouvy** – přiměřené nastavení

- **podpora MSP jako poddodavatelů ve VZ – včasná informace o připravovaných VZ**

Př. Obecně laděná setkání - seznámení dodavatelů s plánovanými VZ např. na příští rok a vybudování důvěryhodných vztahů mezi zadavateli a dodavateli nebo zveřejnění plánu veřejných zakázek.

- **úhrada za plnění VZ přímo poddodavateli – úprava v ZD a to včetně možnosti hlavního dodavatele rozporovat přímou platbu poddodavateli**

- **transparentní účet**

Př. Povodí Vltavy, s.p. – zadavatel oznámil svůj záměr realizace VZ, při které by pro platby byl využit transparentní účet. Poddodavatelé by tak byli informováni o platbách přicházejících na účet i odcházejících z účtu zhotovitele.

Cíl - rovné a férové podmínky v poddodavatelském řetězci.

- zohlednění dopadů na osoby podílející se na plnění VZ
- nákup, který nepřispěje k využívání dětské nebo nucené práce, práce v nebezpečných či zdravotně závadných podmínkách, práce s extrémními přesčasy, kácení pralesů, zamořování půdy

Komodity: textil, obuv, hračky, občerstvení (káva, čokoláda, čaj, kakao, banány) apod., produkovaných v zemích mimo EU

System Fair trade (spravedlivý obchod)

- ✓ oblasti: ekonomická (poskytování odpovídající odměny za práci), sociální (dodržování pracovních pravidel Mezinárodní organizace práce (ILO), zákaz nucené a dětské práce), životní prostředí (šetrnější přístup k využívání přírodních zdrojů či omezování používání zemědělské chemie)
- ✓ využití ve veřejných stravovacích zařízeních, jako jsou nemocnice nebo školky

Př. LK – káva na semináři, občerstvení připravené studenty v rámci praxe.

Ekologicky šetrná řešení

- nakupovat účelněji, tedy např. výrobky, které i díky své kvalitě budou sloužit delší dobu
- nakupovat pouze to, co je třeba a využije se - nakupovat prostě méně
- zohlednit náklady životního cyklu

Př. 2016 – LK realizace centrálního nákupu profi myček s e-Aukcí, kde bylo jako hodnotící kritérium použito hodnocení nákladů životního cyklu přístroje včetně DPH.

Kritérium bylo zvoleno kvůli častému používání přístrojů a tím i následné možné úspory energií a vody. Nejlevnější přístroj nezaručuje vždy nízké náklady při jeho používání.

Náklady životního cyklu byly vypočítány ze součtu konečné ceny a nákladů na spotřebu vody a elektrickou energii za běžný třiminutový mycí program za období čtyř let. Konečná cena představuje cenu za položku, tedy jednu myčku, včetně DPH, dopravu do sídla příspěvkové organizace, případnou demontáž stávajícího zařízení, instalaci a připojení, zprovoznění stroje a zaškolení obsluhy.

Ekologicky šetrná řešení

nákup nábytku

nábytek bez formaldehydu a těkavých organických látek (nebo alespoň s jejich velmi nízkým obsahem)

investice do oprav škol, dalších budov a jiných staveb

využití zeleně na pozemku, fasádě, či střeše budov, využití dešťové či odpadní vody na pozemku, úsporné baterie, zařízení a osvětlení

veřejné osvětlení

energeticky úsporné osvětlení z LED zdrojů nebo s energetickou třídou A, max. B, s dlouhou životností a vysokou hodnotou počtu spínacích cyklů

počítače a kancelářská technika

zohlednění spotřeby energií zařízení, výrobky splňující nejnovější normy ENERGY STAR pro energetický výkon, př. Ekologicky šetrné výrobky

OVZ – další rozměr veřejného zadávání

Zdroje:

<http://sovz.cz/>

https://www.mzp.cz/cz/setrna_verejna_sprava

Zpráva o vyhodnocení přínosu uplatňování Pravidel odpovědného přístupu při zadávání veřejných zakázek

Děkuji za pozornost

Martina Šťastná

tel.: +420 485 226 624

e-mail: martina.stastna@kraj-lbc.cz * www.kraj-lbc.cz